

POSTANOWIENIE

Dnia 28 czerwca 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jerzy Kuźniar

w sprawie z wniosku W. R. następcy prawnego J. R.
przeciwko Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Bydgoszczy
o niezrealizowane świadczenie i odsetki,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 28 czerwca 2016 r.,
skargi kasacyjnej wnioskodawczynie od wyroku Sądu Apelacyjnego w Gdańsku
z dnia 19 grudnia 2014 r., sygn. akt III AUa 778/14,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania i nie obciąża wnioskodawczynie kosztami postępowania kasacyjnego,**
- 2. przyznaje radcy prawnemu M. P. - Kancelaria Radcy Prawnego w B. od Skarbu Państwa - Sądu Apelacyjnego w Gdańsku kwotę 120 (sto dwadzieścia) zł powiększoną o stawkę należnego podatku od towarów i usług tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej wnioskodawczynie z urzędu w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 19 grudnia 2014 r., III AUa 778/14, Sąd Apelacyjny w Gdańsku, w sprawie z wniosku J. R. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w Bydgoszczy o niezrealizowane świadczenie i odsetki, zmienił - na skutek apelacji W. R. (następcy prawnej zmarłego ubezpieczonego), zaskarżony wyrok Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w

Bydgoszczy z dnia 13 marca 2014 r., w ten sposób, że (pkt Ia) - decyzję organu rentowego z dnia 21 sierpnia 2008 r. i przyznał ubezpieczonej W. R. prawo do odsetek w ustawowej wysokości za okres od dnia 13 lipca 2008 r. do dnia zapłaty - od kwoty emerytury należnej jej zmarłemu mężowi J. R. od dnia 1 września 2006 r. do dnia 30 czerwca 2008 r. oraz koszty pomocy prawnej w kwocie 540 zł. zwiększoną o stawkę podatku VAT (pkt Ib), w pozostałym zakresie oddalił apelację (pkt II) oraz przyznał pełnomocnikowi wnioskodawczyni z urzędu od Skarbu Państwa (Sądu Okręgowego w Bydgoszczy) kwotę 180 zł. tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego za drugą instancję podwyższoną o stawkę podatku VAT (pkt III).

W uzasadnieniu wskazano, że postępowanie w sprawie o emeryturę zmarłego wnioskodawcy zakończyło się prawomocnie wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 6 maja 2008 r. Prawomocne orzeczenia Sądów wpłynęły do pozwanego organu rentowego w dniu 12 czerwca 2008 r. Na tę datę należało przyjąć wyjaśnienie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji. W ciągu 30 dni od tej daty organ rentowy winien był wydać decyzję w sprawie emerytury ubezpieczonego. Termin do wydania decyzji upłynął z dniem 12 lipca 2008 r., tak więc od dnia 13 lipca 2008 r. pozwany opóźniał się z wypłatą świadczenia i od tej też daty przysługują odsetki. Sąd Apelacyjny uznał, że organ rentowy ponosi odpowiedzialność za odmowę przyznania świadczenia, jeżeli wszystkie niezbędne okoliczności faktyczne, uzasadniające nabycie prawa zostały ustalone w postępowaniu przed tym organem, a odmowa przyznania świadczenia jest wynikiem błędu w wykładni lub zastosowaniu prawa materialnego, powołując wyroki Sądu Najwyższego z dnia 25 stycznia 2005 r. I UK 159/04 (OSNP 2005 nr 19, poz. 308) oraz z dnia 7 kwietnia 2010 r. I UK 345/09 (OSNP 2011 nr 19-20, poz. 257). W takim przypadku późniejsze wydanie prawomocnego wyroku sądu ubezpieczeń społecznych przyznającego świadczenie i wpływ tego wyroku do organu rentowego nie mają znaczenia dla biegu terminu do wydania decyzji, od upływu którego ubezpieczonemu przysługują odsetki. W tym zakresie apelacja ubezpieczonej zasługiwała na uwzględnienie, gdyż W. R., jako osoba, która wstąpiła do sprawy w miejsce zmarłego męża jest uprawniona nie tylko do dochodzenia należności głównej tj. emerytury, ale również do odsetek.

Powyższy wyrok zaskarżył w części (co do pkt II i III wyroku) pełnomocnik ubezpieczonej i zarzucając naruszenie prawa materialnego przez niezastosowanie - art. 85 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2015 r., poz. 121 ze zm.) w związku z art. 118 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2015 r., poz. 748 ze zm.) stanowiące efekt „błędnej wykładni § 21 ust. 4 i § 22 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno-rentowe i zasad wypłaty tych świadczeń (Dz.U. Nr 10, poz. 49 ze zm.), obowiązującego w czasie rozpoznawania wniosku o emeryturę, zwieńczonego decyzją z dnia 14 lipca 2008 r. (...) w zw. z § 2 ust. 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze (Dz.U. Nr 8, poz. 43 ze zm.)”. Zarzucił również naruszenie przepisów postępowania – art. 231 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c. poprzez błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, że instytucja domniemania faktycznego nie może mieć zastosowania przy ustalaniu wysokości emerytury (...)”, naruszenie art. 378 § 1 w związku z art. 328 § 2 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 oraz art. 231 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c. poprzez „zaniechanie przez Sąd Apelacyjny wykonania funkcji kontrolnej, które przejawia się w nie odniesieniu się w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku do zawartej w zarzutach apelacyjnych tezy, iż na podstawie okoliczności bezspornych między stronami (...) możliwe jest przyjęcie (w drodze domniemania faktycznego), że w latach 1971-1976 J. R. osiągał wynagrodzenie nie mniejsze niż przeciętne miesięczne wynagrodzenie pracowników w gospodarce społecznej”, naruszenie art. 382 oraz art. 328 § 2 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 oraz art. 231 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c. poprzez „pominięcie (przy ustalaniu podstawy faktycznej zaskarżonego orzeczenia) okoliczności bezspornych między stronami (...) jako podstawy domniemania faktycznego pozwalającego ustalić (...) wysokość wynagrodzenia, który niewątpliwie osiągał przez ubezpieczonego J. R. w latach 1971-1976 w wysokości przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia pracowników w gospodarce społecznej - przy jednoczesnym niewyjaśnieniu w uzasadnieniu zaskarżonego orzeczenia, dlaczego takie ustalenie nie może zostać

poczynione”. Pełnomocnik ubezpieczonej wniósł o „uchylenie w całości zaskarżonego wyroku Sądu Apelacyjnego i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu w Gdańsku”, ewentualnie „uchylenie w całości zaskarżonego wyroku Sądu Apelacyjnego i orzeczenie co do istoty sprawy (...) poprzez uwzględnienie w całości apelacji ubezpieczonej”. Pełnomocnik wniósł także o „orzeczenie wraz z przekazaniem sprawy Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania o pozostawieniu mu rozstrzygnięcia o kosztach postępowania ze skargi kasacyjnej”, ewentualnie „w sytuacji, w której Sąd Najwyższy uznałby możliwość orzekania co do istoty sprawy, zasądzenie od organu rentowego na rzecz ubezpieczonej: kosztów postępowania apelacyjnego według norm przepisanych, oraz kosztów postępowania ze skargi kasacyjnej według norm przepisanych, uwzględniających koszty zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym, natomiast w sytuacji odmowy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania lub jej oddalenia - o „przyznanie (...) od Skarbu Państwa - Sądu Okręgowego w Bydgoszczy nieopłaconych kosztów pomocy prawnej ustalonych według norm przepisanych i powiększonych o obowiązującą stawkę podatku VAT; oświadczam zarazem, że koszty pomocy prawnej udzielonej w związku z ustanowieniem mnie pełnomocnikiem z urzędu w tej sprawie pozostały w całości nieuregulowane”.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazano na występujące w sprawie istotne zagadnienia prawne - „Czy okresy pracy w szczególnych warunkach jako warunek sine qua non prawa do wcześniejszej emerytury mogą być w postępowaniu administracyjnym przez organem rentowym udowodnione zeznaniami świadków, gdy wnioskodawca (ubezpieczony) wykaże, że nie może przedstawić zaświadczenia z zakładu pracy (scil. świadectwa wykonywania prac w szczególnych warunkach lub świadectwa pracy potwierdzającego zatrudnienie w takich warunkach), innymi słowy, czy § 21 ust. 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno-rentowe i zasad wypłaty tych świadczeń (Dz.U. Nr 10, poz. 49 ze zm.), obowiązującego w czasie rozpoznawania wniosku o emeryturę zwieńczoną decyzją rozpoznawaną w omawianej sprawie, w zw. z § 2 ust. 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku

emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze (Dz.U. Nr 8, poz.43 ze zm.) jest przepisem szczególnym w stosunku do § 22 r. w.s.p., a poprzez to a limine wyklucza możliwość wykazywania w postępowaniu administracyjnym przed organem rentowym zatrudnienia w szczególnych warunkach (jako przesłanki otrzymania emerytury) za pomocą dowodu z zeznań świadków?”, oraz „Czy w postępowaniu przed sądem ubezpieczeń społecznych prowadzonym w celu ustalenia wysokości świadczenia emerytalnego należnego ubezpieczonemu jego wynagrodzenia (zarobki) mogą być wykazane (przynajmniej na pewnym, bezspornym poziomie, różnym od przyjętego przez organ rentowy) za pomocą instytucji domniemania faktycznego (art.231 k.p.c.), czy też jest to wykluczone z uwagi na charakter tego postępowania przesądzający, jak to stwierdza Sąd Apelacyjny w zaskarżonym wyroku, że „wysokość zarobków musi być ustalona w sposób nie budzący wątpliwości, a nie według (...), domniemań” (s.27 zaskarżonego wyroku III AUa 778/14 Sąd Apelacyjnego, wersy 9-10 od dołu) ?”

W odpowiedzi na skargę kasacyjną pełnomocnik organu rentowego wniósł o odmowę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, ewentualnie o jej oddalenie wraz z orzeczeniem o kosztach zastępstwa procesowego.

Sąd Najwyższy zważył co następuje:

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie ma uzasadnienia.

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli:

- 1) w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne,
- 2) istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów,
- 3) zachodzi nieważność postępowania lub
- 4) skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Za istotne zagadnienie prawne w rozumieniu cytowanego przepisu uznaje się zagadnienie dotychczas niewyjaśnione i nierozwiązane w orzecznictwie, a więc cechujące się nowością i którego rozstrzygnięcie może sprzyjać rozwojowi prawa.

W utrwalonym orzecznictwie przyjmuje się, że powołanie się na tę okoliczność wymaga, obok sformułowania tego zagadnienia, także przytoczenia związanych z nim konkretnych przepisów prawnych, wskazania, dlaczego jest ono istotne oraz przedstawienia argumentacji wskazującej na rozbieżne oceny prawne (por. postanowienia: z dnia 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002 nr 1, poz. 11, z dnia 14 lutego 2003 r., I PK 306/02, Wokanda 2004 nr 7-8, poz. 51, z dnia 7 czerwca 2005 r., V CSK 3/05, LEX nr 180841).

Wskazane w uzasadnieniu skargi kasacyjnej zagadnienia prawne są pozorne i w istocie zmierzają do odmiennej niż uczyniły to Sądy orzekające w sprawie, wykładni przepisów jak i oceny stanu faktycznego sprawy, zmierzając do odmiennego rozstrzygnięcia. Tymczasem w judykaturze przyjmuje się, że w postępowaniu cywilnym przed sądem pracy i ubezpieczeń społecznych w sprawie o przeliczenie wysokości emerytury możliwe jest dopuszczenie i przeprowadzenie wszelkich dowodów, w tym także dowodów z zeznań świadków lub przesłuchania wnioskodawcy. Nie oznacza to jednak, że możliwe jest przeliczenie wysokości emerytury w oparciu o hipotetyczną uśrednioną wysokość zarobków osiągniętych przez innych pracowników zatrudnionych w tym samym czasie na analogicznym stanowisku pracy. Przeliczenie emerytury musi być odniesione do konkretnej podstawy wymiaru, czyli rzeczywiście osiągniętych przez wnioskodawcę zarobków (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 lipca 2007 r. I UK 36/07, LEX nr 390123).

Z tych względów na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

O kosztach postępowania wobec wnioskodawczyni orzeczono, na podstawie stosowanego odpowiednio art. 102 k.p.c., zaś o kosztach pełnomocnika wnioskodawczyni orzeczono na podstawie § 11 ust. 2 oraz § 12 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (jednolity tekst: Dz.U. z 2013 r. poz. 490 ze zm.).

